

De Ontbinding

Colofon

ISBN: 978 94 6365 575 0

1e druk 2023

© 2023, Manon Brinkman

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

De Ontbinding

Manon Brinkman

VRAAG

Hoe is dat zo geworden
Van altijd komen slapen
Tot nooit meer willen zien?

Judith Herzberg, *Beemdgras*

Voor Martin H.P. van der Velde, mijn geliefde, zonder wie ik dit boek niet had kunnen noch willen schrijven. Samen begrijpen wij de wereld en alles daarbuiten zoveel beter dan alleen. Mijn dankbaarheid voor zijn bestaan is eindeloos, evenals onze verbondenheid.

PROLOOG

De scherpe verfgeur paste niet bij de kleur. Zachtgroen hoorde naar gras te ruiken, naar muntthee, of naar pistache-ijs. Steeds sneller bewoog Norah de kwast, alsof dat zou helpen. Het dekte nog steeds niet. Misschien was het beter geweest de lattenwand te slopen, maar daarvoor was het nu te laat. Ze hoestte en rilde, ondanks het dikke vest. Geruststellend klopte ze op haar bolle buik. Hopelijk bleef het kleintje nog even zitten. Het was fris voor september maar het raam sluiten was geen optie. Hoeveel tijd zou het kosten voordat je hier kon ademen zonder dat het op je keel sloeg?

Een week geleden – minuten na de sleuteloverdracht – was Hugo begonnen met het schuren van het hout en het aanbrengen van een primer op het plafond, dat zwart was zoals alles in deze ruimte. Vanmorgen, drie uur voordat hij naar zijn werk moest, had Hugo zich aan de derde laag latex gewaagd en had hij de tweede laklaag op de latten gesmeerd. En omdat zwanger tenslotte niet ziek was, schilderde zij daar nu weer overheen. Tot net boven schouderhoogte, omdat een ladder beklimmen niet meer ging.

Nog tien dagen. De eenentwintigste was ze uitgerekend. Eergisteren had ze haar verjaardag gevierd bij haar ouders thuis. Onverantwoord, vond haar moeder toen Norah haar over de klusplannen had verteld. Dat deed je toch niet als je hoogzwanger was? Suggesties dat ma dan misschien zelf kon komen helpen waren afgewezen met het excuus van een zwakke rug. En haar vader – die wel wilde – werd het verboden omdat hij net griep had gehad. Wat hem er gelukkig niet van had weerhouden piano te spelen en te zingen voor zijn jarige dochter. In ieder geval totdat haar moeder ook dat had

verstoord door te wijzen op het bestaan van de burens. Jammer dat pa zich zo liet bepalen. Ach, ze begreep hem ook wel: ging hij ertegenin dan zou de koude oorlog waarin hij zich 24/7 bevond nog verder verkillen.

Zou het zo beter dekken? Een straaltje kriebelde langs de zijkant van haar hand naar haar elleboog. Ze had de kwast bewust niet afgestroken. De druppels lieten sporen na in de vorige laklaag, die blijkbaar toch niet helemaal goed droog was geweest. Ze zuchtte.

Samenwonen met Hugo was een concessie op het gebied van haar vrijheid, maar het kon niet anders. Het was nu eenmaal niet praktisch om in haar eentje in een studentenkamer van zestien vierkante meter met gedeeld sanitair een baby groot te brengen. En ze hield toch van Hugo? Driftig bewoog ze de kwast om de verf weer egaal te maken. Eén ding stond vast: na de bevalling ging ze zo snel mogelijk terug naar school. Haar acteeropleiding was alles voor haar. Het zou leuk zijn voor haar zoon om een moeder te hebben die actrice was en midden in een bruisend leven stond.

Waar haar klasgenoten vroeger huilden om de scheiding van hun ouders, dagdroomde zij over het moment dat het haar zou overkomen en was ze jaloers op kinderen die de weekenden bij hun vader doorbrachten. Even nog had ze gehoopt dat hij de stap zou zetten als zij uit huis was. Vaak genoeg had ze hem, op de sporadische momenten dat ze met hem alleen was, de suggestie gegeven. Dan glimlachte hij vaag en begon over muziek.

Beneden ging de telefoon.

‘Je moet de tv aanzetten!’ De stem van haar meestal kalme vriendin klonk geagiteerd.

‘Wat? Wat is er, Sophie?’

‘Vliegtuigen. Er zijn vliegtuigen in de Twin Towers gevlogen. In New York. Een enorme terroristische aanslag. Het is volkomen bizar, Norah.’ Sophie klonk ademloos.

Norah liet zich in een van de tuinstoelen zakken en richtte de afstandsbediening. De beelden verschenen en even kon ze die niet goed thuisbrengen.

‘Heb je al beeld?’ vroeg Sophie.

‘Ja, ik zit te kijken. Ik ... Wat verschrikkelijk.’

‘Bizar toch? Er zijn nog meer aanslagen. Ook in Washington. Het is anderhalf uur geleden begonnen, ik zie het nu pas. Ik ben op mijn stageplek, een collega had het gehoord en nu zitten we met z’n allen tv te kijken. Wat als dit niet bij Amerika blijft, maar het zich wereldwijd verspreidt?’

‘Wat erg,’ zei Norah. ‘Ik ... o, wacht, ik krijg een wisselgesprek.’ Misschien wilde Hugo nog iets overleggen voordat hij van zijn werk naar IKEA vertrok.

‘Norah?’

Verdorie. Ma. Had ze maar niet opgenomen.

‘Het is afschuwelijk, Norah, het is zo erg. Er is een ramp gebeurd.’ Haar moeders stem klonk hysterisch. Sinds wanneer maakte het haar iets uit wat er in de wereld gebeurde?

‘Ma, ja, het is ook erg. Maar maak je niet te veel zorgen. Het is New York, het is ver weg. Dat zal hier niet gebeuren.’

‘Het is papa. Het is papa.’ Haar moeders herhaling echode eindeloos door. Toen pas drong het tot Norah door dat haar moeder het over een totaal andere ramp had.

11 september 2020

Loodrecht viel de man uit de brandende toren. Norah probeerde zich te onttrekken aan haar verstarring, maar hoewel ze door de rook heen de contouren zag van de lege bedden op kamer zes, werd ze met een ruk de diepte in gezogen, weg uit het ziekenhuis. Samen zwevend, rakelings langs het brandende World Trade Center, volgden ze de zwaartekracht, maar de man merkte haar niet op. Hij ontglipte haar.

Als een falende Superwoman hing ze stil in de lucht terwijl een tweede lichaam rakelings langs haar heen naar beneden stortte. En een derde. Dit kon niet echt zijn.

Ze focuste op een lichtje in de verte. Uit ervaring wist ze dat daarachter de werkelijkheid schuilging.

Zonder geluid raakte ze de grond.

Wat ze zeker wist: aan 9/11 had ze geen schuld. Wat de dood van haar vader betrof: dat kon weleens een ander verhaal zijn.

Het dichtstbijzijnde bed stond hoog omdat het – net gereinigd – uit de beddencentrale kwam. Norah hees zich erop en liet zich achterover zakken zodat haar hoofd er precies op paste. Bungelend met haar benen staaarde ze naar het plafond.

Door het overweldigende van de gebeurtenissen die elfde september in 2001, leek haar vader destijds, als op zichzelf staande dode, haast triviaal. Niet voor haar natuurlijk. Toch vermoedde ze dat andere mensen geschokter op zijn ongebruikelijke dood gereageerd zouden hebben als in New York niet op datzelfde moment de hel was losgebarsten. Nog steeds, negentien jaar later, vroeg ze zich af of zijn overlijden evenveel impact op haar gehad zou hebben wanneer een hartin-

farct of auto-ongeluk hem had genekt. Het woord 'overlijden' alleen al. Dat klonk als een rustig, natuurlijk sterven. Toch iets heel anders. Iets vredigs.

Met haar vingers gleed ze over het reliëf van de blokjes op de lichtgele spreij. Ze telde ze. Als een rozenkrans. Elk hobbel-tje een gedachteflard uit de mantra die ze met zich meedroeg. Hoe zelfdoding in soorten komt. Dat het, omringd door een vuurzee, gevangen in een toren die op instorten staat, de illusie van controle kan geven en dat zoiets de sprong rechtvaardigt. Hoe zelfmoordterrorisme op geen enkele manier te rechtvaardigen valt. De herinnering aan zondagavond negen september 2001, de avond waarop ze haar verjaardag vierden en haar vader iedereen had geëntertaint met zijn pianospel. De gelukkigste man op aarde op dat moment. Flarden van Beatlessongs en jazz. En dan, zoals altijd, die doodlopende hersengroef door wat er twee dagen later was gebeurd. Onbegrip voor zijn, ogenschijnlijk, out of the blue keuze.

Ze klauwde haar hand diep in de spreij, de keten verstik-kend, een nieuw beeld verhinderend. Toch een flits. Zijn lievelingsstoel. De bloedvlek op het tapijt. In één snelle be-weging kwam ze overeind. Van het bed af. Grote passen. Het mondkmasker weer in positie. De kamer uit, de stille gang op, naar de medicijnkamer.

Een datum is maar een datum, zei men altijd. Willekeurige cijfers, namen van maanden. Iedereen die ooit iemand had verloren, wist dat data kunnen veranderen in ankers die je herhaaldelijk onder water trekken. Alsof vreselijke gebeurte-nissen op gewone dinsdagen al niet erg genoeg waren. Hoe dan ook moest je zien te vermijden dat verkrachtingen, ster-vende huisdieren en onherstelbare ruzies met zielsverwanten samenvielen met historische dagen. Gelukkig had ze geen

dieren. Ook geen kinderen. Ze legde haar hand op haar buik.

Tien dagen na haar vaders dood had ze weeën gekregen. Zoals uitgerekend. Een puntgave baby. Hij moest Noah heten, dat wist ze zeker. Zes uur later stopte zijn hartje met kloppen. De dag daarna, toen ze zijn perfecte lijfje in het kistje zag liggen, had ze geprobeerd haar verdriet te dempen met de gedachte dat hem tenminste niets ergs meer kon overkomen.

Norah duwde de deur van de medicijnkamer open. Leunde tegen het aanrecht. Koud water over haar polsen en onderarmen.

Hoe werkte dat toch met het lot, God, het Universum of welke instantie er dan ook maar over dit soort zaken ging? Zij had meervoudig pech. Haar vaders zelfdoding op een dag die voorgoed in de wereldgeschiedenis stond gegrift, vormde met het sterven van Noah elk jaar weer een ondoordringbaar angstfront dat doorwerkte tot na oud en nieuw, maar nooit totaal verdween.

De achtergrond maakte geen verschil: het islamitisch terrorisme van 9/11, rechts-extremisme zoals in Noorwegen in 2011: terreur sloeg bij haar naar binnen, waar het verkleefde met haar wezen.

Elke januari dacht ze aan de aanslagen op de redactie van *Charlie Hebdo*. In november drongen de nieuwsbeelden van de reeks aanslagen bij Parijs zich op en zag ze de panische restaurantgasten en de bezoekers van het Bataclantheater weer voor zich. Dan kwam december met de kerstmarktaanslagen. Madrid, Londen en – ach, nog zoveel meer.

Elke maand viel te associëren met ten minste één historisch feit dat zich vermengde met haar basisvoorraad angstvibraties over vergismoorde, stalbranden, genocides en mishandeling van mensen en dieren in het algemeen.

Resoluut sloot ze de kraan en veegde haar natte handen af aan haar witte uniform. Hoe dan ook: september bleef de ergste maand.

Snel berekende ze de tijd. Nog twee uur werken. Dan had ze, voor de allereerste keer sinds toen, een elf-september-dag – of eigenlijk -nacht – bewust beleefd.

Hoewel ze wist dat een pandemie iets onpersoonlijks was, niet te vergelijken met een oorlog met menselijke vijanden, voelde ze zich gediscrimineerd door het virus, dat ruim een derde van haar collega's had besmet, waardoor ze nu niet kon doen wat ze op deze datum altijd deed: verdwijnen. Met een dagdienst had ze een kans gehad; 's nachts hoefde je zoiets niet eens te overwegen. Vierentwintig patiënten en twee verpleegkundigen. Feitelijk eentje: zichzelf. De andere was een tweedejaarsleerling, Daniël. Ze logde in op de computerterminal om de medicatielijsten te bekijken.

Dat ze nachtdienst had voelde als een taakstraf. Het verbrak de bezwering die haar al jaren effectief door deze dag had geloodst. Op deze elfde september geen feelgoodseries waarin iedereen van elkaar hield, of het even snel als spectaculair goedmaakte als de liefde onverhoopt haperde. Op gewone dagen hield ze niet van *Sex and the city* en *Friends*, maar op die ene dag in het jaar gaven ze haar houvast. Met als afsluiter – omdat je het lekkerste altijd tot het laatst moest bewaren – een *Chicago River rescue*-marathon. Met Alexander Higgs, haar favoriete acteur, in de hoofdrol van politiemann Marc Spencer, die een onwaarschijnlijke hoeveelheid misdaden op en rondom de Chicago River oploste. Deze serie droeg alle elementen in zich om je zo veilig te kunnen wanen als een berin in haar winterhol.

Meestal begon ze met aflevering eenentwintig van seizoen vier, omdat Marc Spencer daar in zijn eentje een toe-

ristenboot vol mannen, vrouwen, een baby, diverse kinderen én een hond redde van een stel kidnappers. Was dat toeval? Eenentwintig. Dat was de datum waarop Noah was overleden.

Bingewatchend op de bank met whisky-cola – meer whisky dan cola – en citroenballen die, als ze maar hard genoeg zoog, sneetjes in haar tong en gehemelte maakten die een bijtende pijn veroorzaakten als ze de drank en het koolzuur eroverheen liet vloeien.

Vannacht was ze aanwezig geweest in plaats van onzichtbaar. Continu. Een man met een nabloeding na een relatief simpele operatie en een vrouw met een richting comateus kelderende bloedsuikerspiegel hadden haar de eerste uren afgeleid. Rond twee uur 's nachts bleek dat een andere patiënt zich aan de vooravond van zijn liesbreukoperatie moed had ingedronken met jenever uit een Spa-fles. Met jankerige stem zong hij levensliederen, waarna hij een ode had gebracht aan haar blonde haren en bruine ogen door de een of andere jarenachtigheid te verbasteren. Normaal zou ze erom hebben gelachen, zoals ze om zoveel dingen lachte, ook als ze er niets van meende. Deze keer was ze gewoon jaloers. Die roes van hem, die wilde ze ook. Nadat ze Daniël had weggestuurd om bij een paar patiënten de bloeddruk te meten, had ze de afdeling tot rust gebracht.

Ze reed de medicijnkar naar de gang en boog zich voorover om het plastic afvalzakje te vervangen, toen ze achter zich de inademing hoorde. Ze wachtte op het doffe kuchje. Hoe zou het zijn als hij nu gewoon haar naam zou uitspreken. Sterk, zelfbewust. Het zou iets kunnen doorbreken. Dat leek haar fijn.

Hij kuchte. Ze draaide zich om en moest een eind omhoogkijken om zijn ogen te zien, hoewel ze zelf niet klein was, met haar één meter vijfenzeventig.

‘Daniël?’

‘Ik denk dat ik iets aan mevrouw Walters heb gegeven wat niet had ontmoeten.’

Hij leek op de slechtst verklede meeloper in een carnavalsoptocht, of op iemand die was gevlucht van de set van een experimentele seksfilm. Ze kon in hem echt geen leerling-verpleegkundige herkennen. Het uniform hing om hem heen als de overtollige huid van een te snel afgevallen obesitaspatiënt. Zijn blauwgrijze ogen weerspiegelden een vermoeidheid die deed vermoeden dat hij al meer levens had geleefd dan dit ene. Op zijn gezicht deed het mondmasker de naam eer aan. Een lok donkerblond haar half voor de ogen. Alles aan hem schreeuwde dat hij hier niet wilde zijn.

Ze zou hem wel door elkaar willen schudden. Vragen waarom hij al twee jaar zijn leven vergooid met iets wat niet bij hem paste. Hij had haar zoon kunnen zijn. Ze zou iets willen doen om hem te redden. Maar hoe kon ze dat geloofwaardig brengen? Het stempel ‘misplaatst’ paste nog beter op haar dan op hem.

‘Wat bedoel je, “iets wat niet had ontmoeten”?’

Zijn wangen kleurden. ‘Ik heb mevrouw Walters een oxazepam gegeven, maar die was voor mevrouw Berger bestemd, omdat zij als eerste op het operatieprogramma staat. Mevrouw Walters mocht helemaal geen kalmeringstablet hebben.’

Het roze van zijn wangen vloeide uit en veranderde zijn gezicht in dat van haar vader. Die blik hield haar vast. Ze moest los. Knippen. Slikken. Andere ogen staarden naar haar. Hier en nu. Daniël.

‘Norah?’

Verdomd, hij klonk bezorgd. Dat paste zo niet bij hem. Ze dwong zichzelf hem echt te zien. ‘Weet je, Daniël? Mevrouw

Walters is in een prima conditie en ze heeft waarschijnlijk nog pijn van haar darmresectie van gisteren, dus dan is het een meevaller voor haar dat ze vandaag misschien een fractie waziger dan normaal zal beleven. We laten het verder zo, maar geef mevrouw Berger alsnog haar oxazepam.'

Onverantwoord. Als gediplomeerd verpleegkundige moest je een leerling altijd het goede voorbeeld geven, maar ze had geen zin in de papierwinkel die het verplicht moeten melden van een medische misser met zich mee zou brengen.

Daniëls opgeluchte blik gaf haar voor het eerst die nacht een goed gevoel. Veerkrachtig liep hij de gang in. Hoe hield hij het hier uit? Hoe hield wie dan ook het überhaupt ergens uit? Vroeger, op de toneelschool, waren haar nachten heel anders. Ze danste, dronk en vierde feest. Samen met Hugo. Niemand uit die tijd zou hen tegenwoordig nog herkennen.

Tijdens de coronacrisis had ze zich in toenemende mate verbaasd over de reacties van verschillende mensen op de inperking van hun vrijheden. Zelf ervoer ze weinig obstakels. Haar leven kabbelde voort zoals het dat al jaren deed. Pas toen ze mensen massaal in mineur zag raken door het gemis van knuffels, feesten en restaurants, drong het tot haar door dat haar manier van leven misschien niet echt klopte. Tegelijkertijd had ze zich gerealiseerd dat als ze daar verandering in wilde brengen, de timing niet ongelukkiger kon zijn. Het zou helpen om ander werk te zoeken, maar als actrice aan de bak komen, op je negenendertigste tijdens een coronacrisis? Ondenkbaar. Die beroepskeuze had haar trouwens alleen maar ellende gebracht, dus ze moest het niet eens willen.

Totaal ander werk zoeken dan maar? Hugo zou haar voor gek verklaren en als hij dat deed, kon ze hem geen ongelijk

geven. Ze wilden een huis kopen. Niet eenvoudig in deze tijd. Zonder vaste baan vrijwel onmogelijk. Zinloze ideeën.

Wat dat betreft voelde ze ontzag voor de Amerikanen. Hoe ze opkrabbelden na de aanslagen. Hoe ze zich niet lieten intimideren maar hogere torens bouwden; een vorm van verzet die ze kon waarderen. Het geweld daarentegen, sindsdien ontketend, verafschuwde ze. Een oorlog met te veel onschuldige slachtoffers. Daarom had ze haar bewondering exclusief gericht op de New Yorkers. Rolmodellen voor het beteugelen van angst en het bijeenrapen van moed. Dat wilde zij ook. Maar ze waren zo ver weg. Onbereikbaar. Ze had iets nodig, dichtbij. Om aan te raken en in te ademen en te absorberen. Om mee besmet te raken zodat het op zou lossen.

Vaak vroeg ze zich af hoe het voor de New Yorkers moest zijn geweest om de dag na 9/11 in de metro te stappen, zomaar door de stad te lopen, of gewoon thuis te zijn maar je geliefde ergens hoog in een wolkenkrabber te weten.

Zij kreeg het in het begin niet eens voor elkaar om een halfje tijger volkoren en een pakje kaas bij de Albert Heijn te halen en eigenlijk ging dat nog steeds niet veel beter. Ze kon zo niet verder. Dus was er maar één oplossing. Voor alles. Dat wist ze al langer dan vandaag. Ze moest naar New York.